

AVANDUSE VALLA KAJA

NR. 3 (39)

MÄRTS

1999

AVANDUSE VALLA VANIM ELANIK 100 -AASTANE

6.MÄRTSIL SAI 100-AASTASEKS MEIE VALLA VANIM ELANIK KARL TEDRO.

Karl Tedro on põline Avanduse valla elanik. 1899 sündis ta Avandusel. Esialgu kasvatas teda vanaema. "Oma emast ei teadnud ma midagi, ta läks Venemaale vene kapitalistide lapsi imetama", jutustab Karl Tedro. Kui poiss oli 6-aastane, jäi vanaema väga haigeks ega suutnud enam tema eest hoolitseda. Nii kolis Karl Karuväljale onu juurde. Neli aastat sai ta käia vallakoolis, kus oli üks paremaid õpilasi. Õppetöö toimus tollal vene keeles, ainult kirikulugu oli emakeelne. Inspektor käis kontrollimas. Aga inspektorid olid viinavõtjad mehed. Õpetaja teadis seda, valmistis toidud ja pakkus juua. Nii oli kontrollija üsna "pilves". Vastata laskis õpetaja helgematel õpilastel. Karl meenutab korda, kui ta vastas inspektori küsimusele õigesti ja õpetaja sai kiita, et on poisid nii hästi vene keelt rääkima õpetanud. Vallakooliga lõppes kahjuks

Karli koolitee, sest kihelkonnakool nõudis raha. "Onu ehk oleks lasknud õppida, aga onuaine ei sallinud mind", kahetseb mees. "Aga isa on väga palju ise õppinud, väga palju lugenud," ütleb tütar Malle. "Tema kohta ei saa öelda, et juhm vanamees. Praegu kahetseb ta kõige rohkem seda, et ei saa enam lugeda."

Karl hakkas käima mõisas tööl. Esialgu oli abis põllul ohakaid kiskumas, hiljem sai temast noorem aednikupoiss. "Aednik ise oli härra, käis ülikonnas ja lips ees, tööd tegid aednikupoisid." Karli tööks oli tiigist kastmisvett tuua ja triiphoonete kütmiseks hagu korjata. Kütsid vanemad poisid. Karl meenutab juhtumit, kui poisid läksid töölistemajja peole ja jätsid tema kütma. "Mina ei viitsinud hagudega jännata, panin puid alla, aga tuli läks liiga ägedaks. Triiphoonet soojendati auruga. Katla vesi läks keema, hakkas üle ajama, kogu triiphoonet oli auru täis. Jooksin poiste juurde, et tulge nüüd ruttu. Poisid olid ehmatanud – nüüd on kõik kõrbenud. Käskisid mul vett katla alla visata, et tuli ära kustuks. Õnneks polnudki taimed kõrbenud. tuli aga uus häda – õõ oli külm. Siis oli vaja uuesti tuli katla alla saada. Õnneks lõppes kõik hästi. " Karl meenutab ka, et tollal kasvutati

mõisas mandariine ja aprikoose, viinamarjad olid väga ilusad ja suured. "Aga meie neid süüa tohtinud, kõik olid loetud," lisab ta. Mõisnike kohta meenutab ta, et härra oli "igavene kõbi", räägitud, et ta oli nooruses talumeestelt peksta saanud. Aga proua oli tugev ja paks vanaeit, tema oli asjaajaja. Noor mõisnik ei pidanud end üldse härraks ega oodanud, et teda peaks austama. Tema ütles ise esimesena tere. Noor mõisnik läks ära alles siis, kui Hitler sakslasi tagasi kutsus. "Ega ta tahtnud minna, siin oli ju tema kodu", meenutab Karl Tedro.

1919.a. mobiliseeriti ta 19-aastase noorukina, nii algas tema teenistus 1. diviisi tagavarapataljonis ja jätkus 5. Rakvere Jalaväepolgus. Peale sõja lõppu oli ta veel piiril, 2. piiriküti pataljonis. Vabadussõjas võitlemise eest anti talle maatükk. Õigus oleks olnud saada suurem, kuid maad olid juba välja mõdetud. Pakuti kohta Äntus, aga sinna ta minna ei tahtnud. Võttis vastu saada oleva maatüki Orgusel, ehitas oma kätega maja ja rajas perekonna. Siin on sündinud tema viis last, kellest praegu elus vaid vanim tütar Heljo ja noorim tütar Malle.

Siin Orgusel on Karl Tedro eluag põllutööd teinud. Nõukogude võim võttis ära maa ja loomad, nüüd saadi maa tagasi. "Aga mis põlluharija minust enam oli", ütleb ta. Tütar meenutab, et veel 95-aastaselt pani isa kevadel taimed kasvama, kuigi saak jäi temal koristamata. Siis tabas teda insult ja tervis halvenes järsult. "Ma ei näe ega kuule ja ilma aitamiseta hakkama ka ei saa", kurdab vana mees. Aga mõistus on tal selge. "Nii pikk elu on elatud, et enam pole midagi meeles. Oleks ma omal ajal päevikut pidanud", kahetseb ta.

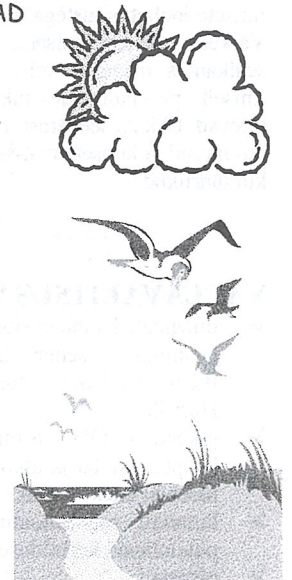
Karl Tedrol on 10 lapselast ja 18 lapselapselast, viimastest kolm juba sellises eas, et võiks ise pere luua.

ET AASTAD EI LÕPEKS,
ET SÜDA EI VÄSIKS,
ET ÖNN JA TERVIS
SINUS KANNA PÕSIKSI

SOOVID AVANDUSE
VALLAVALITSUS

JUBA VÄLJA TULEMA ON VISAD
ROHULIBLEDE VANAISAD,
LUMIKELLUKESTE MERI.
SEAL REAS NOKIB KANA TERI.
TERAD KUKKUNUD ON SINNA,
KUI ISA LÄKS PÄEVAL LINNA.
KURED, MUUDKI LINNUD VEEL
SIIA POOLE RÄNNUTEEL.
ÜLE SUURE KESA
OTSIVAD NAD PESA,
KAS PUU VÕI KORSTNA OTSA,
MAJA POLE VAJA OSTA.
EKS JÕUAB SIIA LIND,
KEL OLI SUUREM LENNUIND.
KRISTI RAMOT,
KÄRU ALGKOOL, 4.KL.

KEVAD ALGAS 21.MÄRTSIL KELL 3.46

KAKS NÄDALAT NORRA KOOLIS KOCEMUSI KOCUMAS

Suurepäraselt organiseeritud programmis, mida koordineeris Valle valla haridusõunik Ingvar Nes, osales pea kogu vallavalitsus eesotsas vallavanem Tor A. Hoveti ja teiste osakondade töötajatega, mille eesotsas töötavad (lisaks mainitud haridusosakonna juhatajale) kultuuriosakonna juhataja Gro Aarum Kikut, tehnikaosakonna juhataja Torleif Homme, töösakonna juhataja Torgeir Hangaa, sotsiaal-ja tervishoiuosakonna juhataja Ragnhild a.Hovet, sotsiaalabi osakonna juhataja Geir Westol ja majandusosakonna juhataja Alf Keidar Birkeland. Mitmete Avanduse valla inimestele peaks olema vanad tuttavad volikogu esimees Tarald Myrum ja tema asetäitja Knut H.Nomeland, mõlemad asjalikud ja energilised mehed.

Koolirahva poole pealt olid tihedamad sidemed ennekõike Valle inglise keele õpetajate Sigrunn Asklandi ja Trude Rutledaliga, kellest üks ka aprillis Simunasse tuleb. Väärt infot koolielu korralduse kohta sain Valle kooli direktorilt Leif Kvinlogilt ja õppealajuhatajalt Malmfrid Nyborg Hommelt. Informaatikaalast teavet jagas Valle informaatikaõpetaja ja Valle raadiomees Harald Haugland.

Kuna meie eesmärk oli laiem kui ainult koolieluga tutvumine, aitasid meid, eriti Eve Sarnetit, viia Norra muusikaga kurssi muusika- ja rahvatantsuõpetaja Tora Akre, Valle muusikakooli direktor Per Kristiansen, Syngjandi koori dirigent Ellen Mordal, folkmuusik Kristen Braten Berg ja viiuliõpetaja Marton Lasesvela, kultuurikooli õpetaja Gunnar Hillestad.

Oma tõhusa panuse andsid meie silmaringi laiendamisse Valle lasteaija juhataja Lisbet Homme ja Setesdali muuseumi juhataja Anna Stella Stubseid. Lasteaia tööd tutvustasid meile Hylestadi lasteaija juhataja Lisbeth Ljostal Skreland, õpetaja Alida Harskamp ja assistent Torhild Brokke.

Mõni sõna ka muust Norra elust-olust. Au sees on tervislik toitumine. Meiegi võõrustaja valmistas hommikusöögiks omaloomingulist müslit, mis koosnes kaerahelvestest, rosinastest ja veel mingist jahust, mis meenutas meie kamajahu. Palju söödi kõikvõimalikest aedviljadest valmistatud salateid. Kui meie käest küsiti, kas meie küpsetame ise leiba, vastasime muidugi eitavalt. Siis aga selgus, et see on meie mõistes "saia" tegemine. Nende leib samaneb meie sepikule-saiale. Suhkur kohvi sees on reeglina tabu nagu ka alkohol. Lähim alkoholipood asus Kristiansandis, umbes 2-tunnise autosõidu kaugusel. Toidukauplustes oli sees ainult õlu. Ilmselt seetõttu ei kohanud me kogu sealviibimise ajal ühtegi ilmsete joobetunnustega inimest.

Väikese järeleandmisena tervislikele eluviisidele armastatakse sealkandis magusat, eriti magusaid kooke ja kreeme, mis tänu ilmselt põlvkondade pikkusele treeningule väga head välja tulevad. Ehk ka seepärast, et süüa teevad, ka küpsetavad, nii mehed kui naised ja küpsetamist-koristamist õpivad Valle koolis nii poisid kui tüdrukud.

Olgu siinkohal ka üks norrapärane koogiresept, mida pole vaja ahju pistagi.

Cheese cake- juustukook

1. pudistada küpsised (näiteks kaerahelbeküpsised) ja segada sulatatud võiga, vajutada tasaseks.
2. kate: sidrunizelee+ ½ veekogusest, vahukoor, Philadelphia juust (sulatatud magus juust, kas meil seda saada on, ei tea, aga arvan, et võib saada ka ilma läbi). Segada läbi ja panna küpsistele, peale võib panna kompotipuuvilju. Hoida külmias ja järgmisel päeval on hõrk kook valmis.

Inimeste üllatavalt seltskondlikust loomusest annab tunnistust seegi, et aknad on enamasti katmata, akendel olevad lilled ja tuled ilmestavad majade fassaade.

Oli juhtum, kus jäime autoga lumme kinni. Lähitümbruskonnas elas üks pere, kus kodus oli vaid ema kahe väikese lapsega. Kõigest hoolimata ajas ta välja traktori, pani lapsed sisse ja sõitis appi autot välja tirima. Haruldane pealehakkamine ja vastutulelikkus iseloomustab kõiki neid Norra naisi, keda meil oli võimalus kohata. Vastutulelikkus on ka Norra riigi immigratsioonipoliitika üheks jooneks. Ühel õhtul võõrustasid meid tadžiki rahvusest pereema Lidia Gavoura ja pereisa Juri Liskov koos poja, kohaliku kooli 9.klassi õpilase Aleksandriga, kes olid väga rõõmsad, et said vestelda meiega vene keeles ja end n.ö. tühjaks rääkida. See, kuidas nad üle mitme riigi piiri põgenesid ja Norrassa jõudsid, kus alalise elamisloa said, väärks seikluskirjaniku sulge. See pani tõsiselt mõtisklema inimlike kannatuste suuruse ja Norra riigi poliitika inimlikkuse üle.

Nii Norra immigratsiooni- kui ka keele- ja hariduspoliitika on tähelepanuväärselt tolerantsed. Ei ole paremaid ega halvemaid keeli, iga keele oskus on kiiduväärne. Meie heale vene keele oskusele vaadati lugupidamist ja üllatusega, kuna seda keelt peetakse tema susisevate häälikute ja eripäraste tähtede tõttu raskeks. Sellele vaatamata on huvi vene keele vastu olemas ja vene keele tunde võttis ka meie võõrustaja haridusõunik Ingvar Nes.

Läheks pikale kirjeldada kõiki südamlikke ja huvitavaid kohtumisi ja taaskohtumisi eelmise aasta suvel Simunas käinutega, osalemisi rahvamuusika- ja kooriharjutustel, klaveri- ja viiulitundides, ametlikel ja mitteametlikel vastuvõttudel, intervjuusid Valle raadiote eesti muusikast ja kooli elust-olust, kohtumisõhtuid lasteaiarahvaga, ekskursioone ja matku.

Olulisem on see, et nii oma uusi pedagoogika-alaseid praktilisi kogemusi kui ka avardunud maailmapilti saan edasi anda oma õpilastele, et neis tekiks huvi selle kena maa ja rahva vastu. Sed huvi saab hakata rahuldama kohe, sest kirjasõpru, kes inglise keele ja e-maili kaudu on Norras Valle vallas ootamas, ei ole vähe. Samuti on Simuna kooli õpilastel võimalus küsida kõike ja praktiseerida inglise keelt 2 nädalat Valle kooli inglise keele õpetajaga, kes saabub siia eeldatavasti käesoleva aasta aprillikuus.

Liina Saar

VALLAVALITSUS VEEBRUARIS:

- pikendati kauplemisluba ja alkoholi jaemüügi litsentsi üheks aastaks füüsilisest isikust ettevõtjale Veiko Hurt'ile
- pikendati OÜ "Simuna Ivax" ile kauplemisluba ja alkoholi jaemüügi litsentsi üheks aastaks
- kinnitati sotsiaaltoetuste maksmist puudutavad korraldused
- otsustati kompenseerida koolilõunaid vastavalt esitatud avaldustele
- lubada ostueesõigusega erastada Niina Truupõld' il 0,10 ha suurune maatükk Simuna alevikus Turu tn.10
- nõustuti Kärü külas 8,47 ha suuruse maa tagastamisega Männiku maaomandi taastamiseks Raimo Birnbaum'ile
- nõustuti Määri külas 29,22 ha suuruse maa tagastamisega Määri maaomandi taastamiseks Ene Kesler'ile
- nõustuti Kärü külas 2,30 ha suuruse maa tagastamisega Sirelpuu maaomandi taastamiseks Anne Rentel'ile
- nõustuti Kärü külas 57,92 ha suuruse Metsapere maaüksuse erastamisega piiratud enam-pakkumisega

**TÄHELEPANU,
KORTERIOMANIKUD!**

24.märtsil kell 16.00 jääb korteriomanike koosolek ära.

Koosolek toimub 31.märtsil 1999.a kell 15.00 Avanduse vallamaja saalis.

Ootame korteriomanike poolt valitud isikuid ja kõiki huvilisi, kellega arutada korteriomandi seadmist erastatud korteritega majades (korteriühistu moodustamine, piiride kulgemise projektplaan arutamine).

Vabandame muudatuse pärast.

Avanduse Vallavalitsus

EESTI MINIMISS 99 ON HELEN HIJETAMM

Pühapäeval 21.märtsil krooniti Tallinnas Minimiss 99, kelleks sai meie valla neuu Helen Hiietamm.

Algas see nii, et meedel oli koolis näidendite konkurss. Näitlesime ära, mul oli väga kiire ja isa tuli autoga mulle kooli juurde järele. Kell 12 pidime olema Tallinnas Raeköögis, kus algasid proovid. Mina pääsesin finaali ilma eelvoorudeta, sest osalesin Ministaaari võistlusel. Kõigepealt pidime tantsima Barbie-tantsu ja kantritantsu. Kaks tundi oli ühe tantsu jaoks ja kaks tundi teise tantsu jaoks, tantsisime läbiseigi, et ära ei unustaks. Pärast läksime Maksimarketisse enda tutvustust tegema. See oli mänguasjaosakonnas, võtsime mingi mänguasia ja siis tutvustasime ennast. Pidin ööbima Raeköögis, aga seal oli nii käre, et üks lahke ema, kelle laps oli samuti kandidaat, võttis mind enda juurde. Laupäeval pidime jälle minema Raekööki proove tegema, kella 2ks ja proove tegime õhtul kella 8ni. See väsitas väga ära. Siis saime jälle koju puhkama. Meil oli vaja teha pühapäevaks kimp teemal "Kevad" ja selle juurde mõelda salmike emale. Mina ise seda kimpu ei teinud, paljud ei teinud, lasksin selle teha Mary Tammetil. Väga ilus kimp oli, kuldse munaga. Õhtul läksime siis selle tüdruku juurde ja mõtlesime. Selle missikandidaadi emaema oli luuletaja, kirjutas luuletusi, ja tema aitas meil teha väikesed salmikesed selle emadepäeva kimbu kohta. Pühapäeva hommikul kell pool 11 pidime olema "Flamingos", kus see asi toimus. Kella kaheni olid peaproovid, tantsisime tantsu läbi, siis tulid sinna juuksurid ja kosmeetikud. Näitasime, millised kostüümid ja ehted meil on, et millised soengud sinna juurde sobivad. Siis kell 2 võistlus hakkaski. Ma väga pabistasin. Kõik oli väga kiire. Esimene voor oli kantsu. Cartini pood oli meile välja pannud riided, mida me selles tantsus siis kasutasime. Vahepeal tantsis Tiina Jantsoni poeg Egert Jantson koos oma tantsutüdrukutega. Siis tuli andekuse voor, mina laulsin seal. Siis keegi laulis ja tuli lemmikartisti voor. Mina tegin seal Michael Jacksonit. Vahepeal tantsiti, siis tuli fantaasiavoor. Seal olin mina nõid. Isa õmbles vanast kasukast mulle riided, need olid väga vägevad. Seejärel oli pikem vaheaeg, mille järgi tuli peoriitete Barbie-tants. Kui see lõppes, võtsime oma kimbud ja kõndisime žürii ees, näitasime oma kimpe. Emad istusid kõik ühes lauas, läksime nende juurde, andsime kimbud ja ütlesime ilusaid sõnu. Seejärel läksime lavale. Oli väike vaheaeg, mil žürii tegi oma otsuse. (Üldse osales kümme kandidaati: 3 Saaremaalt, mina Lääne-Virumaalt ja ülejäänud 6 olid Tallinnast ja Harjumaalt.) Ka publikul oli võimalus oma lemmik valida. Publiku lemmikuks sai venelanna Inga, kes sai ka esimeseks printsessiks. Teiseks printsessiks sai Saaremaa tüdruk Triinu. Kui öeldi ära esimene ja teine printsess, mõtlesin, et mul pole üldse lootust. Oma koha üle olin nii üllatunud ja pärast, kui seal istusin, tuli pisar kohe silma. Pärast pildistamist võeti mult intervjuu ja siis oli jäätisetordi söömine. Siis oligi kõik ja võisime koju ära minna. Sain krooni ja lindi nagu päris miss, aga krooni jätsin Tiina Jantsoni kätte hoiule. See on päris hõbedast ja kristallidega, väga kallis. Siis sain suure dalmaatsia koera,

mulle umbes nabani. Siis kingiti mulle üka Barbie ja suur lillekimp, hästi suur. Siis olid ühed kunstniku värvid ja maal. Siis oli veel Lego-Scala maja, hästi suur. Ja veel Barbie-moodide joonistamise masin. Rohkem vist ei olnud. Aga ma olin natuke pettunud, et nii titalikud asjad seal olid. Tulime koju, jõudisime umbes pool 11, siis panime veel maja kokku, see võttis umbes kaks tundi aega. Hommikul magasin poole 12ni, olin ikka tõesti väsinud küll. Ja veel üks asi - andsin oma kella juuksuri kätte ja ta unustas selle tagasi anda. Ja ma unustasingi oma kella sinna. Aga ma lasen sünnipäevaks uue kella osta. Järgmisel pühapäeval on mul sünnipäev, saan 12. See võistlus oligi kuni 12-aastastele. Neli tüdrukut olid 10-aastased, üks hästi pikk tüdruk oli 12, ja ülejäänud olid siis 11-aastased. Ja veel - paljude laste emad olid juuksurid või kosmeetikud. Tahtsin muidu, et ema teeks mulle soengu, aga ema ütles, et ei tee, et lase sellel teisel juuksuril teha, siis mina saan ka juurde õppida. (Siin maal pole selliseid õppimisvõimalusi, ema käib Tallinnas ja Tartus õppepäevadel.) Ja kosmeetik värvis mind nüümoodi, et mul läks värv laiali, üks silm jäi tumedam kui teine ja see kõik jäi kaamerasse. See oli natuke halb. Aga mul oli seal väga lõbus!

Aga mul oli seal väga lõbus!
Heleni jutu pani kirja Kai Tamm

Avanduse Vallavalitsus avaldab tänu ja tunnustust Helen Hiietammele eduka osalemise eest Eesti Minimissi konkursil!

LAULUKARUSSELL

Avanduse valla õpilaste lauluvõistlus oli 12.märtsil s.a. Simuna Rahvamajas. Kokkutulnud õpilaspererele oli see väga meelepärase ettevõtmise, mis toimub juba kolmandat korda. Seega on ta kujunenud traditsiooniks õp. Olga Haiba initsiatiivil ja õpetajate Eve Põldmaa ja Önnela Pärnaste kaasabil.

Lauljad jagunesid vanuselisel kolme gruppi ja avaesinejad olid hoopis 4-6-aastased Ellen-Anett, Mari-Ann ja Ly-Andra. 7.-9.a. grupis laulis 16 ja 10.-12.a. grupis 21 poissi-tüdrukut, 13.-15.a. grupis 5 tütarlast. Kogu see hulk esinejaid laulis kaunit ja elamuslikult. Üksikute väikesed apsud ei rikkunud üllataval toredat üldmuljet.

Hindajatel oli suuri raskusi eristada parimaid, sest võrdseid oli palju.

Jääb loota traditsiooni jätkamist, selleks korraldajatele ja laulu armastavatele lastele palju jõudu ja suur tänu!

Žürii liige Laine Pruunsild

Ja olgu nimetatud ka võitjad:

4.-6.-aastastest pidas žürii kõiki võrdseteks, publiku preemia sai Ellen-Anett Põldmaa.

7.-9.-aastastest sai publiku preemia Merit Karm, žürii märkis lisaks talle ära Kätlin Hiietamme, Angela Sahki ja Liis Danilase.

10.-12.-aastastest võitis publiku preemia Helen Hiietamm, žürii tunnustas lisaks talle Karlis Karmi, Mariann Sirgmetša, Kaia Jaanistet ja Reelika Seppa.

13.-15.-aastastest sai publiku preemia Jaanika Sepp, žürii märkis ära Krista Heinsalu.

Parimaks laulupoisiks tunnustati Karlis Karm ja parimaks laulutüdrukuks Merit Karm.

Väike-Maarjasse Tipi-Täpi lauluvõistlusele lähevad Merit Karm, Kätlin Hiietamm, Helen Hiietamm, Karlis Karm ja Kaia Jaaniste.

VALIMISTEST ARVUDES

Valimisringkonnas nr.6 - Ida- ja Lääne-Virumaal - kandideeris 12 erakonda ja üks üksikkandidaat, kokku oli võimalus valida 191 kandidaadi vahel.

Valimisjaoskonnas nr. 32 - Avanduse vallas - käis valimas 459 inimest, s.o. 55,9% hääleõiguslikest kodanikest. (Neist 12 hääletas eelhääletusel väljaspool elukohta). Arvesse läks 455 häält, neli valimisedelit olid kehtetud.

Erakondade vahel jagunesid meie vallas hääled järgnevalt:

Keskerakond	202 häält	Reformierakond	36 häält
Isamaaliit	80 häält	Koonderakond	29 häält
Eesti Maarahva Erakond		Kristlik Rahvapartei	14 häält
	48 häält		

Möödukad 45 häält Sinine Erakond 1 hääl
Ühtegi häält ei saanud Põllumeeste Kogu, Vene Erakond Eestis, Arengupartei, Eestimaa Ühendatud Rahvapartei ja üksikkandidaat Gennadi Belov.

Kandidaatidest kogusid kõige rohkem hääli:

Edgar Savisaar	165
Tunne Kelam	36
Jaak Läänemets	28
Vello Tafenau	25
Kristiina Ojuland	20
Oleg Gross	19
Urmas Laht	17
Küllli Pedak	16
Raivo Paaavo	15
Õie Reineberg	11
Mall Lepiksoo	10

Lisaks neile anti hääli veel 36 kandidaadi poolt.